



Državni izpitni center



JESENSKI IZPITNI ROK

SOCIOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sobota, 29. avgust 2015

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1**Strukturirane naloge****1. Družbene različnosti in neenakosti**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	♦ spol	
	1	♦ izobrazba	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ pripisani status (za spol)/pridobljeni status (za izobrazbo)	
	1	♦ ustrezna utemeljitev izbranega dejavnika	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	3	tri od: ♦ delo in trg dela (zaposlitev, plačilo, napredovanje ...) ♦ politika (neenaka zastopanost ...) ♦ izobraževanje (neenake možnosti ...) ♦ zasebno življenje (neenake obremenitve)	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	♦ samoreprodukcija elite/samoobnavljanje elite/ samorekrutacija elite	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	1	♦ statusni simboli/položajni znaki	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.6	2	dve od: ♦ materialne dobrine (konkretni primeri) ♦ način preživljanja prostega časa ♦ ukvarjanje z nekaterimi športi ♦ način komuniciranja, obnašanja ♦ vključevanje v nekatera socialna omrežja ...	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.7	1	♦ relativna revščina	
	2	♦ ustrezna razlaga relativne revščine	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.8	1	♦ absolutna revščina	Kot pravilno upoštevamo tudi rešitev »relativna revščina« in njeno razlago, če nista navedeni pri vprašanju 1.7.
	2	♦ ustrezna razlaga absolutne revščine	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.9	1	♦ neenaka obravnava in slabši položaj ljudi (pri zaposlovanju, izobraževanju ...) glede na njihovo etnično pripadnost	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.10	1	♦ intergeneracijska/medgeneracijska družbena mobilnost	
	1	♦ intrageneracijska/znotrajgeneracijska družbena mobilnost	
Skupaj	2		

2. Družina

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ majhna skupina ♦ člani so med seboj tesno čustveno povezani ♦ močan občutek pripadnosti ♦ močan družbeni nadzor ♦ zelo pomembna vloga v primarni socializaciji ... 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ ni več ene same prevladujoče oblike družine ♦ simetrična delitev družinskih vlog ♦ nestabilnost družine ♦ zmanjševanje števila članov družine ♦ prenos družinskih funkcij na druge institucije ... 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	1	♦ C	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	1	♦ reproduktivna/biološka reprodukcija	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ socializacijska funkcija (prenaša kulturne vzorce, družbena pravila (norme), tradicijo, vrednote in znanje) ♦ čustvena (emocionalna) funkcija (prevladujejo osebni, intimni in s čustvi prežeti odnosi; od nje posameznik pričakuje moralno in čustveno podporo, varnost in zaščito) ♦ ekonomska funkcija (v predindustrijskih družbah predvsem kot proizvodjalna enota, v sodobnih družbah predvsem kot potrošna enota) 	Kot pravilno upoštevamo tudi rešitev »reproduktivna/biološka reprodukcija«, če ni navedena pri vprašanju 2.4.
	2	♦ ustrezna razlaga funkcije	Za popolno razlago 2 točki, za delno ustrezno 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.6	2	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ nastanek družine, v kateri ima eden od staršev socialno in ne tudi biološko rodiljsko vlogo ♦ vključitev v komuno ♦ oblikovanje družine istospolnih partnerjev ... 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.7	1	♦ asimetrična/segregirana/patriarhalna delitev vlog	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.8	4	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ odnos med partnerjema (večja podrejenost ženske moškemu v tradicionalni družbi) ♦ odnos med starši in otroki (večja enakopravnost oz. liberalnost v sodobni družbi) ♦ vpliv spremenjenih vrednot (spremembe v družinskih vlogah) ♦ ekonomski položaj ženske (ekonomska samostojnost v sodobni družbi) ♦ prelaganje nekaterih funkcij družine na različne družbene institucije ... 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.9	1	♦ eksogamija	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.10	1	♦ endogamija	
	1	♦ prepoved sklepanja zakonskih zvez izven nekaterih družbenih skupin/kategorij	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.11	1	♦ »Tudi poroke z Nejudi so bile nezakonite.«	

3. Religija in verovanjski sistemi

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	♦ verovanja	
	1	♦ prakse	
	1	♦ sveto	
	1	♦ skupnost	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	1	♦ sekta	
	1	♦ kult	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	1	♦ cerkev	
	1	♦ denominacija	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	1	♦ Opravičuje družbeni red in položaj posameznika v njem kot izraz božje volje in tako pripomore, da se ljudje s tem sprijaznijo.	
	1	ena od: ♦ hinduizem in kastni sistem ♦ srednjeveške vladavine po »božji volji« ♦ egiptovski faraoni (združevanje boga in osebe) ♦ japonski šintoizem (cesar potomec boginje sonca) ...	Navedejo en primer, lahko je tudi konkreten.
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	2	ena od: ♦ prevladovanje posvetnega življenja nad religijskim ♦ zmanjševanje družbenega pomena religije, vplivnosti religioznega mišljenja in ravnanja religijskih institucij	Za celovito opredelitev 2 točki, za delno 1 točka.
	1	♦ laizacija družbe ter ločitev države in religijskih organizacij	
	1	♦ spremembe religijskega ravnanja in odnosa do velikih religijskih organizacij	
	1	♦ samostojnost (avtonomnost) posameznika v odnosu do religijskih organizacij	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.6	1	♦ raznovrstne konservativne religijske doktrine, gibanja in skupine, usmerjene proti sodobni družbi, znanosti in prilagajanju religij sodobnemu svetu	
	1	ena od: ♦ moralna večina ♦ ortodoksne židovske skupine ♦ religijsko-politična islamska gibanja ♦ nekatere krščanske cerkve ...	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.7	1	♦ sekularna religija	
	2	dve od: ♦ spoštovanje, malikovanje in oboževanje oseb ♦ čaščenje dogodkov (zgodovinskih obletnic) ♦ inavguracije predsednikov ♦ državne proslave ♦ sakralizacija naroda ...	
Skupaj	3		

4. Množični mediji in komunikacije

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	♦ informativna	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	1	ena od: ♦ interpretacijska (pojasnjevanje informacij, predvidevanje razvoja) ♦ socializacijska (izobraževalna funkcija, prenos kulturne dediščine ...) ♦ zabavna (razvedrilo, sprostitvev)	Kot pravilno upoštevamo tudi rešitev »informativna«, če ni navedena pri vprašanju 4.1.
	2	♦ ustrezna pojasnitev ene izmed funkcij	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	3	♦ Sporočila medijev imajo zelo močan vpliv na občinstvo (vbrizgajo se pod kožo občinstva). ♦ Medijski dražljaji so za vse enaki. ♦ Občinstvo je pasivno.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	♦ nove komunikacijske tehnologije – računalniška tehnologija in internet	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	2	dve od: ♦ med seboj povezana omrežja ♦ izmenjava mnenj, informacij, stališč ♦ fizična oddaljenost nima vpliva	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.6	2	♦ širitev novic in dogodkov po vsem svetu/za širitev novic ni državnih in časovnih meja	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.7	1	♦ neposredna interakcija – fizična navzočnost, dialog med osebami, časovna in prostorska usklajenost	
	1	♦ posredovana interakcija – uporaba medijske tehnologije, neposredna/dialog med določenimi osebami, čas in prostor za posredovano interakcijo nista (nujno) več identična	
	1	♦ iz predstavitev poudarijo razliko	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.8	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ◆ splošna dostopnost občinstva do programov ◆ kakovostni programi ◆ nepristranskost, korektnost poročanja ◆ upoštevanje vseh okusov občinstva ◆ izobraževalna, obveščevalna, zabavna funkcija ... 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.9	2	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ◆ ženska prikazana kot gospodinja, žena, mati ◆ izraba estetike ženskega obraza in telesa ◆ ženska v podobi spolnih objektov ... 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.10	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ◆ velika zgoščenost medijske moči v rokah majhnega števila močnih korporacij ◆ mednarodna razširjenost ◆ delovanje iz centra moči, kjer sprejemajo odločitve ... 	

Skupno število točk IP 1: 40

IZPITNA POLA 2

Esejske naloge (splošna ocenjevalna shema)

Točke	Merila
0–5	Ni razviden sociološki uvid v problem ali vsebina odgovora ne ustreza zastavljeni nalogi. Odgovor ne vsebuje elementov, pomembnih za analizo problema ali razpravo o njem; navedenih je le nekaj splošnih/zdravorazumskih ugotovitev, dejstev, informacij. Ni uporabljena sociološka terminologija, besedilo ni povezano.
6–9	Delno opredeljen problem: navedena so nekatera ustrezna dejstva, ugotovitve, informacije, več navedenih ugotovitev in trditev je napačnih. Zapisana dejstva in trditve so neargumentirane. Na podlagi navedenih podatkov so zaključki oblikovani le deloma.
10–13	Opredeljen problem: navedena dejstva, ugotovitve, informacije so delno ustrezne in sociološko relevantne. Na podlagi navedenih podatkov so oblikovani zaključki, pomembni za razčlenitev problema ali razpravo o njem, in delno argumentirani.
14–17	Jasno opredeljen problem: navedene so ustrezne in sociološko relevantne ugotovitve, dejstva, informacije. Na njihovi podlagi so oblikovani zaključki, argumentirani s poznavanjem sociološke problematike. V odgovoru je ustrezno uporabljena sociološka terminologija in nakazano poznavanje socioloških teorij, če to naloga eksplicitno zahteva.
18–20	Jasno opredeljen problem: navedeni so ustrezni in sociološko relevantni podatki, informacije, dejstva. Med seboj so povezani in omogočajo oblikovanje ustreznih zaključkov, celovito so argumentirani. V odgovoru je ustrezno uporabljena sociološka terminologija in sociološke teorije, če naloga to eksplicitno zahteva. Odgovor izkazuje povezovanje problema iz naslova z drugimi sociološko relevantnimi problemi/problem iz naslova je umeščen v širši družbeni okvir.
Ocenjevalec upošteva tudi jezikovno oblikovanost in urejenost besedila . Če oceni, da problem jezikovno ni predstavljen ustrezno, je mogoče zmanjšati točkovno oceno za največ 5 točk.	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
1	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ opredelitev kulture ♦ opredelitev vrednot, norm, običajev ♦ predstavitev navedenih sestavin kulture ♦ povezava vrednot, norm in običajev s kulturno raznovrstnostjo (v isti družbi, npr. subkulture, v stikih med kulturami, v globalizacijskih procesih ...) 	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
2	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ opredelitev konvencionalnih in nekonvencionalnih oblik političnega delovanja ♦ predstavitev treh različnih akterjev (volivci, politične stranke, interesne skupine ...) ♦ razprava o njihovem političnem delovanju 	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
3	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ opredelitev globalizacije ♦ predstavitev globalizacijskih procesov in časovna umestitev ♦ analiza dveh od treh vidikov globalizacije (gospodarski, politični, kulturni vidik) 	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
4	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ predstavitev in analiza Durkheimove razlage šole kot modela družbenega sistema (formalizirani odnosi, sodelovanje po formalnih pravilih, učenje samonadzorovanja in samoobvladovanja, posredovanje skupnih vrednot in norm ter s tem prispevek šole k družbeni vključitvi, priprava na poklicno življenje ...) ♦ predstavitev in analiza Parsonsovega pojmovanja šole kot mosta med družino in družbo (obravnavanje posameznikov po univerzalističnih merilih, poudarjanje vrednote dosežka ...) ♦ šolska socializacija z vidika konfliktnih teorij: šola kot ideološki aparat države ali razlaga delovanja šole z opredelitvijo uradnega in skritega kurikula ♦ primerjava obeh pogledov na šolsko socializacijo (funkcionalističnega in konfliktnega) 	

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
5	20	<ul style="list-style-type: none">♦ naštejejo tipe brezposelnosti in njihove značilnost – sezonska, frikcijska in strukturna♦ predstavijo načine ugotavljanja brezposelnosti♦ najbolj izpostavljene kategorije (mladi, nižja stopnja izobrazbe, starejši, invalidi)♦ opozorijo na posledice brezposelnosti (npr. poslabšanje kakovosti življenja, nižje plače, manj varna zaposlitev, zmanjšanje zaposlitvenih možnosti, iskanje grešnega kozla, višja stopnja kriminala, samomorilnosti ...)♦ predstavijo problematiko brezposelnosti v Sloveniji	

Skupno število točk IP 2: 40